

Marksizm yanılmak mı demektir?

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Cumartesi, 31 Ekim 2020 11:21 -

Hüseyin Hasaebi “Marksizm yanılmak demektir” başlıklı yazısını üç yıl önce yazmış ama yeni haberim oldu. Kısa yazının tamamını okumak isteyenler www.kizilcik.org adresinden ulaşabilir.

Yazının ana fikri olarak şu belirtilebilir: marksizm sürekli yanılarak, kendisini düzelterek gelişmiştir. Hasaebi bu konuda Ekim devriminden Çin’e kadar değişik örnekler veriyor. Yanılmanın olacağını ve asıl amacın sosyalizm olması gerektiğini de belirtiyor.

Yazı önemli bir soruyu da gündeme getiriyor:

Hiçbir teori yanılmaz değildir ve sürekli düzeltilmeye muhtaçtır.

Bunun ardından “marksizm yanılımlarını düzelterek gelişen bir teoridir” dersiniz, “reel sosyalizmin yıkılmasının üzerinden 30 yıl geçti; neden hala genel geçer belirlemeler dışında açıklama yapamadınız?” sorusu gelir.

Bu büyük yıkılış karşısında ve aradan da 30 yıl gibi uzun zaman geçmiş olmasına rağmen neden marksizm yanılımlarını düzeltip, kendini yenileyip gelişemiyor?

Cevap şudur: bunu yapabilmesi için marksizmin marksizm olmaktan çıkması gerekiyor. Marksistler bunu bir türlü yapamadıkları için genel geçer açıklamalarla yetiniyorlar.

Ne demektir marksizmin marksizm olmaktan çıkması?

Örnekle anlatmaya çalışayım...

Marksizm yanılmak mı demektir?

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Cumartesi, 31 Ekim 2020 11:21 -

İslamın beş şartı vardır, biliyorsunuz ve bunlardan önemli bir tanesini –diyelim Muhammed'in peygamber olduğunu, Allah'ın elçisi olduğunu- kabul etmezseniz, kalan dört şartı kabul bile etmeniz Müslüman olamazsınız. Yine inançlı bir insan olabilirsiniz ama Müslüman değilsinizdir.

20. yüzyıl tarihi, bütün ülkelerde yaşanan kapitalizme karşı muhalefet hareketleri, devrim teşebbüsleri ve SSCB'de 74 yıl süren reel sosyalizm deneyi, işçi sınıfının marksizmin kendisine attığı özelliklere sahip olmadığını göstermiştir. Bu sınıf insanlığı kurtarabilecek bir sınıf değildir.

Bunu söylediğiniz zaman, marksizmin dışına çıkarsınız. Marksizmin çok sayıda bileşeni vardır ama işçi sınıfı öncülüğü, proletarya diktatörlüğü marksizmin temelidir. Bunu kaldırdığınız zaman yine sosyalist olabilirsiniz, kapitalizme karşı olabilirsiniz ama marksist olamazsınız.

Lenin'in marksizm tanımına bakarsanız, aynısını söylemektedir. Sınıf mücadelesini kabul etmek marksist olmak değildir. Proletarya önderliğinde devrim, proletarya diktatörlüğü ve komünizm... Ancak bunları kabul eden marksist olabilir.

Proletarya önderliğinde devrim hiçbir ülkede olmadı. Ekim devriminde bile sosyalist devrim işçiler ve asker giysisi içindeki köylüler –yoksul köylüler değil- tarafından yapıldı. (Bkz. **Geleceğ e Dönüş** kitabı). Çin devriminde ise işçi sınıfı yok gibiydi. Küba devriminde işçiler devrimin ileri aşamasında katıldılar.

Kent ve kır küçük üreticiliğinin sosyalist devrimde aktif rolünün bulunduğunu görmek gerekiyor. Marksist teoride bu yoktur ve hatta küçük burjuvazi de denilen küçük üreticiliğe kuşkulu yaklaşılır.

20. yüzyılda yaşanan gerçeklik ise farklıdır.

Birkaç kere belirtmiştim, yeniden yazayım: Bulgaristan'da sosyalist iktidarın ana gücü bir dönem

Marksizm yanılmak mı demektir?

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Cumartesi, 31 Ekim 2020 11:21 -

küçük köylülük olmuştur. Yasal olan ve seçimlere katılabilen Bulgaristan Komünist Partisi'ni Birinci Dünya Savaşı sonrasında ülkenin ikinci güçlü partisi yapan da küçük köylülüğün bu partiyi seçmesi oldu. İşçiler nüfusun onda biri bile değildi.

SSCB, Bulgaristan, Çin ve diğer sosyalist ülkelerde sosyalist devrimden sonra proletarya diktatörlüğü kurulmadı; kurulan proletarya ile küçük üreticiliğin diktatörlüğü idi. Bu ülkelerde –o da tamamında değil- ancak büyük sanayileşme hamlesinin ardından işçilerin sayısının artmasıyla birlikte proletarya diktatörlüğünden söz edilebilir.

1989 Berlin Duvarı kitabında marksist sosyalizm teorisinin değişmesi gerektiğini belirtmişim. 2005 yılında yayınlanan bu kitap www.enginekinerkitaplar.blogspot.com da bulunabilir. Bu görüşü Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin tarihini inceleyerek ortaya koydum. Zaten sosyalist ülkelerin tarihini incelemeyen görüş bildirmek anlamsızdır. Kendilerini marksist olarak görenlerin Marx'ın yaptığı gibi tarihsel inceleme temelinde hareket etmeleri beklenir.

Marksistlerin bir bölümü sosyalist sistemin yıkılmasından yaklaşık 25 yıl önce durumu anladı ve "bu şekilde devam edemeyiz" dedi. O güne kadar izlenen çizginin savunucularıyla mücadeleye girdiler ve kaybettiler. Bu mücadeleyi **Che Guevara Kısa Uzun Bir Hayat** kitabında anlatmaya çalıştım. Che de bu mücadelenin taraflarından birisiydi ve sosyalizmin o zamana kadar olduğu gibi devam edemeyeceğini savunuyordu.

İki tane komünist partisinin genel sekreteri de aynı görüşteydi. DAC'de Walter Ulbricht ve Çekoslovakya'da Alexander Dubček.

Ulbricht **Kapital**'in yayınlanmasının 100. yılında sosyalizmin kendi yasallıkları olan bir sosyo-ekonomik sistem olduğunu söyleyince aforoz edildi ve genel sekreterlikten uzaklaştırıldı. Ulbricht bu belirlemesiyle sosyalizmin komünizmin ilk aşaması olmadığını söylüyordu. Ne kadar süreceği belli olmayan bir sosyo-ekonomik sistemin kendi yasallıkları doğal olacaktır.

Dubček'in görüşlerini ise Che kitabında anlatmıştım.

Marksizm yanılmak mı demektir?

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Cumartesi, 31 Ekim 2020 11:21 -

Geleceğe Dönüş kitabında ise marksist sosyalizm teorisinin geçersizliğini şöyle gerekçelendirmiştım: sosyalizmin kendine özgü gelişme yasaları yoktur çünkü bu sistemin nasıl gelişeceği, hangi aşamalardan geçeceği birlikte yaşamak zorunda olduğu kapitalizme bağlıdır.

Marksist sosyalizm teorisinde sosyalizmin güçlü bir kapitalist sistemle birlikte yaşaması, onunla yarışmak zorunda kalması, kendini savunması yoktur çünkü marksizm dünya devriminin –Batı Avrupa devrimi anlamında- gerçekleşeceğini düşündüğü için bu teoride sosyalizmin rakibi yoktur.

Gerçekte ise vardı ve bundan sonra da böyle olacaktır.

Dolayısıyla sosyalist olan herkesin karşısındaki temel soru şudur: geleceğin sosyalizmi güçlü bir kapitalizmle birlikte nasıl yaşayabilir? Bunun için hangi özelliklere sahip olmak zorundadır?

Sosyalist teorinin gelişmesi bu temelde şekillenmek zorundadır.

Bu soruların cevabını marksizmde bulamazsınız, bu teoriyi geliştirerek de bulamazsınız.

Aksini iddia edenlerin 30 yıldır bunu yapabilmiş olması gerekirdi.

Sonuç olarak, hiçbir teori yanılmaz değildir ama 20. yüzyılın tarihsel incelemesi sonucu ortaya konulacak bir sosyalizm teorisi, marksizmden daha az yanılacaktır.

Bir kere marksizmdeki kadar kesin belirlemeler yapmayacak, gelecekteki toplumun ne olabileceği konusunda daha esnek olacaktır.

Devrimin temel gücünü de işçilerle sınırlandırmayacak, küçük üreticiliğin rolünü de önemle teoriye katacaktır.

Marksizm yanılmak mı demektir?

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Cumartesi, 31 Ekim 2020 11:21 -

1990 sonrasında Marksist olmamayı sosyalist olmamak sanan sosyalistlerin “gerilik dönemi” diyebileceğim dönem geride kalıyor. İddiası olan yapmak zorundadır, pratiğe bir türlü geçirilemeyen iddia olmaz.

Marksist teorinin geliştirilerek sosyalizmin sorunlarına cevap bulunamayacağı eskisinden daha fazla anlaşılıyor. Bu konuda daha alınacak yol bulunmakla birlikte durum diyelim 20-25 yıl öncesine göre daha iyidir.

20. yüzyılda sosyalizm başarı ve başarısızlıklarıyla büyük bir tarih yaşadı. Sağcı tarihçilerin bile bu yüzyılı “sosyalizm yüzyılı” olarak görmesi bu nedenledir. Kapitalizmle birlikte yaşayan bir dönem güçlü bir sistem olarak sosyalizm, kapitalizmin gelişmesini de etkiledi. Bu kaçınılmazdır. Kapitalizm nasıl sosyalizmin gelişmesini etkileyecekse, aynısını güçlü olduğu dönemde sosyalizm de yapacaktır.

Bir örnek: 1945-1989 yılları arasında iki Almanya vardı: Federal Almanya ve DAC.

Federal Almanya’da sendika ile patron toplu sözleşme için masaya oturduğunda işçilerin talepleri genellikle kabul edilirdi. Bunu zamanın işverenlerinden birisi şöyle açıklar: masada daima üçüncü ve görünmeyen bir taraf da otururdu: DAC.

Kapitalist ülkelerdeki sosyal devlet sadece Keynesçiliğin sonucu değildir, güçlü bir sosyalist sistemin var olmasının da sonucudur.

Marksistler sürekli unuttur ama bu etkinin tersi de geçerlidir ve 1980’li yıllarda özellikle belirginleşmiştir. Sosyalizmin üretici güçlerin geliştirilmesinde önemli kapitalist ülkelere geride kalması, yetişemeyeceğinin belli olması dağılmasının en önemli nedeniydi.

1994 yılında önce Almanya’da yayınlanan daha sonra Türkiye’de Belge Yayınları tarafından da aynısı çıkartılan **Sosyalizmin Sorunları** adlı derginin ilk sayısında marksist olmadığımı nedenleriyle açıklamıştım. 26 yıl önceki bu yazıdaki ifadeyi bugün değerlendirdiğimde naif

Marksizm yanılmak mı demektir?

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Cumartesi, 31 Ekim 2020 11:21 -

buluyorum ve bu da doğaldır, bugünkü kadar gelişmiş ifade edemezdim.

Bunu sadece cesaret ve teorik yeterlilik olarak görmemek gerekir. Türkiye’de ve Avrupa’da sırtınızı büyük bir mücadeleye dayamış iseniz, konuşmak daha kolay oluyor. Konuşup durmamak gerekiyor, çalışmak gerekiyor. Reel sosyalizm tarihi incelenmeden ve bu inceleme sonuna kadar getirilmeden –ya da Stalin’in ölümüyle bitirilmeden- gelişmiş teorik belirlemeler yapılamaz saptamasını o zaman yapmıştım. Konu üzerinde özellikle çalıştım ve halen de sürdürüyorum.

Önümüzdeki yıl, 2021, SSCB’nin dağılmasının 30. yılı olacak. Konuyla ilgili bir kitap hazırlamak isterdim ama gerçekleştiremeyeceğim... Bunun yerine Sosyalizmden Kapitalizme Geçiş: Bulgaristan ve Romanya örnekleri kitabının boşluğu önemli oranda dolduracağını sanıyorum. Bu ülkelerde sosyalist iktidar tarihini incelerken SSCB’yi de katmak zorundasınızdır. (Zaten **1989 Berlin Duvarı** kitabında da benzerini yapmıştım.) Kitap “İki Hayat İki Çöküş” adını da taşıyabilirdi ama bu isim kişilerin hayatını öne çıkaracağı için doğru olmazdı. Bulgaristan ve Romanya Komünist partilerinin genel sekreterleri devrimden kısa süre sonra bu konuma gelmişlerdi (Jivkov ve Çavuşesku) ve yıllarca başında buldukları rejimin çözülmesini de gördüler. Jivkov hapishanede ölürken Çavuşesku ve karısı kurşuna dizilecekti.

Tekrar edersem: bu tarih incelenmeden geleceğin sosyalizmi için teori kurulamaz.